

כי תצא – השבת אבידה ופריקה וטעינה

שמות כג'	דברים כב'
(ד) כי תפגע שור איבד או חמור תעה השב תשיבנו לו :	(א) לא תראה את שור אחיך או את שני נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיד :
	(ב) ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך והיה עמך עד דרש אחיד אתו והשבתו לו :
	(ג) וכן תעשה לחמור וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם :
(ה) כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו וחדלת מעזב לו עזב תעזב עמו :	(ד) לא תראה את חמור אחיך או שורו נפלים בדרך והתעלמת מהם הקם תקים עמו :

ההבדלים:

שמות כג'	דברים כב'	
1	'כי תפגע'; 'כי תראה' - קזואיסטי	'לא תראה' - אפודיקטי
2	אויבך ; שנאך	אחיד (6 פעמים)
3	שור או חמור (אבידה)	שור או שה – ואחי"כ גם חמור (אבידה)
4	תעה	נדחים
5	השב תשיבנו לו	והתעלמת מהם? השב תשיבם לאחיד
6	-----	התייחסות לסיטואציה שלא יודע של מי האבידה
7	-----	הרחבת החפצים שצריך להחזיר
8	חמור (פריקה וטעינה)	חמור או שור (פריקה וטעינה)
9	רובץ תחת משאו (פריקה וטעינה)	נופלים בדרך (פריקה וטעינה)
10	וחדלת מעזוב לו	והתעלמת מהם
11	עזב תעזב עמו	הקם תקים עמו

שה תועה

תעיתי כְּשֶׁה אִבֵּד בְּקֶשׁ עֲבָדְךָ כִּי מִצֹּתֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי (תהלים קיט, קעו)

נדח

וְאֲנִי אֶקְבֹּץ אֶת שְׁאֲרֵי צֹאנֵי מִכָּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדַּחְתִּי אֹתָם שָׁם וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְהֶן עַל נֹהֵן וּפְרוֹ וְרִבּוֹ
(ירמיה כג, ג)

הֲנִי עֹשֶׂה אֶת כָּל מַעֲנִיךָ בְּעַת הַהִיא וְהוֹשַׁעְתִּי אֶת הַצֹּלֵעָה וְהִנְדַּחְתָּ אֶקְבֹּץ וְשִׁמְתִּים לְתִהְלָה וּלְשֵׁם בְּכָל
הָאֲרָץ בְּשֵׁתֶם (צפניה ג, יט)

והתעלמת מהם: רש"י, שם:

כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת וגוי – הרי כי זה משמש לשון דלמא, שהוא מארבע
לשונות כי. וכה פתרונו: שמא תראה חמורו רובץ תחת משאו.
וחדלת מעזוב לו – בתמיה.

עזב תעזוב עמו – עזיבה זו לשון עזרה, וכן: עצור ועזוב (דברים ל"ב: ל"ו), וכן: ויעזבו את ירושלם
עד החומה (נחמיה ג': ח') – מלאוה עפר לעזוב ולסייע את חוזק החומה. כיוצא בו: כי תאמר
בלבבך רבים הגוים האלה וגוי' (דברים ז': י"ז) – שמא תאמר כן, בתמיה. לא תירא מהם (דברים
ז': י"ח).

והתעלמת

קוֹלִי שִׁמְעֶתָ אֶל תַּעֲלֵם אֲזַנְךָ לְרוֹחֹתִי לְשׁוֹעֲתִי (איכה ג, נו)
הָאֲזִינָה אֱלֹהִים תִּפְלְתִי וְאֶל תַּתְּעַלֵּם מִתְחַנְּתִי (תהלים נה, ב)

ואספת

לְכֹן אֶמַר כֹּה אֶמַר אֲדַנִּי יְדוּד וְקִבְּצֵתִי אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים וְאֶסְפְּתִי אֶתְכֶם מִן הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר נִפְצַוְתֶם
בָּהֶם וְנִתַּתִּי לְכֶם אֶת אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל (יחזקאל יא, יז)

וזה שאמר לא תוכל להתעלם אין להבין אותו בהשבת אבידה בלבד, אלא הוא הדין בשאר כל
הפרטים ושאר כל התועלות שביד האדם להביאם לחבירו או להסיר ולדחות נזקו ממנו הרי הוא
חייב בכלן, וכענין שאמר הכתוב 'ואהבת לרעך כמוך' (רבנו בחיי, כב, ג)

אור החיים דברים פרק כב

(א) לא תראה את שור וגו'. פרשת זו באה לרמוז בפרטות חיוב התוכחות שצריכין בני אל חי צדיקי עולם לעשות לעם ה', והן אלה צדיקים יקראו לצד מעלתם אחים, כמו שהעירותיך שכינוי זה הוא מדריגה היותר מעולה שבכל כינויים אשר יתכנו בהם יחידי עם, (שמות רבה נ"ב) ואותם צוה ה' כי תראה את שור אלה הם בני אדם שנמשלו כבהמות והם צאן קדשים ולזה קראם שור ושה, אחיך שהוא הקדוש ברוך הוא, ויחס לו שם זה להעיר אל מי מקדושו הוא מצוה שהם הצדיקים כמו שכתבנו: ואומרו נדחים על דרך אומרו (לעיל ד') ונדחת והשתחית להם וגו' שהעובר פי ה' יקרא נדח, ויצו ה' לבל יתעלם אלא ישיבם לאחיו הוא אלהי עולם וכפל לומר השב תשיבם, נתכוון כי מתחילה ישיבם לדרך הטוב ובזה יתקרבו אל אביהם שבשמים, והוא אומרו תשיבם לאחיר: ואומרו ואם לא קרוב אחיך וגו'. בזה העיר כי הוא מדבר על זמן גלות האחרון כי לא קרוב כדרך אומרו (במדבר כ"ד) אשורנו ולא קרוב, עוד לו ולא ידעתו שנסתם הקץ ואין יודע מתי קץ הפלאות, וזה יסובב הרחקת הלבבות מהאמונה ונטווי רגל כאשר עינינו רואות בדורות הללו, עם כל זה יצו ה' ואספתו אל תוך ביתך זה בית המדרש וילמדהו אורחות חיים ודרך ישכון אור לבל יטה מני אורח ולא ימצאהו אויבו במחשבות וטענות כוזבות כי אור תורה תצילהו, וזה יהיה עד שיתרצה ה' וידרשהו, והוא אומרו עד דרוש אחיך אותו, והשבותו לו פירוש מעלה עליו הכתוב כאילו הוא משיבו מני אובד: או ירצה שצריך החכם להשתדל עם בני ישראל בכח התורה והמוסר עד יום פקודה שידרוש ה' נשמתו ואז הרוח תשוב אל האלהים, ודקדק לומר והשבותו לו שאם ימעדו קרסוליו לא תשוב הנפש אל האלהים ותלך לחרפות:

(ג) ואומרו וכן תעשה. לפי שיש באמצעות האדם ג' דברים, הא' הרכבת הגוף, ב' חלק הרוחני שבאדם ג' חלק התורה המאורסת לכל א' מישראל, כנגד הרכבת הגוף אמר כן תעשה לחמורו, כנגד חלק הרוחני אמר כן תעשה לשמלתו כי בחינה זו תקרא שמלה כאומרם במס' שבת (קנ"ב ב) משל למלך שחלק בגדי מלכות, וכנגד חלק התורה אמר וכן תעשה לכל אבדת אחיך, וקראה הכתוב אבדה כמו שרמז רשב"י (קידושין ב' ב) משל למי שנאבדה לו אבדה מי מחזר על מי וכו', כי חלק העולה לאיש זה הנה הוא אבוד מהעולם כיון שאין זולתו יכול להשיגו כאמור בדברי המקובלים, ובאמצעות השבתו בתשובה הנה הוא מוצא אותה:

(ד) ואמר עוד לא תראה חמור אחיך וגו'. נתכוין בזה שלא יאמר הצדיק שלא נצטוה אלא על איש שנידח בעבירות אבל ישנו בהשב אבל אם נפל והרבה להרשיע הלונופלים תקומה ואבדה תקוה ממנו, לא כן הוא אלא לא תראה ותתעלם וצריך להקים עמו, דקדק לומר עמו דוקא אם הוא מסייע בדבר שרוצה לשוב, אבל אם הוא נופל ואינו חפץ בהקמתך פטור אתה שזה נכנס בגדר לץ וכתוב (משלי ט') אל תוכח לץ פן ישנאך:

זוכר אני כאילו היה הדבר היום. הרבי פתח ואמר בזה הלשון: "אדם שאבד אבידה, אפילו ייסוריו גדולים ביותר, הרי הם בטלים בשמחה שהוא שמח כשאבידתו חוזרת. והרי זהו ענין המצוה הגדולה והקדושה של השבת אבידה - שיהיו משיבים לאדם את אבידתו. והרי אני אומר לך, נחום, כי באמת כדאי לו לאדם לחרף נפשו לשם מצוה זו ולהחיות את הנפש המתעטפת, שאינה יכולה למצוא את אבידתה. אלא שישנן כאן מדרגות שונות. יש אדם שאבד אבידה ויודע, על כל פנים, היכן אבד. ממילא יודע הוא, היכן לבקש, ויכול למצוא בהקדם. אך אוי לו לאדם שאינו יודע היכן איבד, שממילא אינו יודע כלל היכן לבקש. אלא שטוב הוא שיוודע, לפחות מתי אבד, שמתוך כך יכול הוא לחשב ולשער, היכן היה בשעת האבידה, וממילא יודע היכן לבקש. אך קשה שבעתיים לאדם שאינו יודע אפילו מתי אבד, וממילא אינו יודע כלל, היכן לבקש. אלא שאף על פי כן אין הרע גדול כל כך בשעה שיוודע, כיצד אבד. משום שאדם כשהוא מתבונן ומבין, כיצד איבד, ממילא מיטיב הוא לדעת, היכן וכיצד לבקש. אבל כשאינו יודע אפילו כיצד איבד, מכל מקום טוב שיוודע, לפחות, מה אבד. שכן יודע, לכל הפחות, מה לבקש. אך אוי לו לאדם, שאינו יודע אפילו מה אבד, שמתוך כך אינו יודע היכן לבקש, ואינו יודע מה לבקש. אלא שאף על פי כן אין הרע גדול לאין-קץ, אם יודע, לפחות, כי בכלל אבד אבידה. אדם שיוודע שאבד, הרי הוא מבקש. והמבקש מוצא. "יגעתי ומצאתי תאמיין" - אדם מאמין ומחוייב להאמין, כי היגע ומבקש סופו שימצא. ואם הוא לא ימצא, הרי מישהו בעולם ימצא ובכל עוצם ההתלהבות של קיום-מצוה ישיב לו את אבידתו. הרי על הכל צופיה עינא פקיחא, עינו הפקוחה של בעל הרחמים הגדול, המשיב לכל אדם אבידתו.

"הלא תבין, נחום, הנשמה כשהיא יורדת לעולם, מיד ניטלת ממנה השלימות האלוקית. אך מחמת התבוננות אמיתית יכול כל אדם למצוא את שרשו ולמלא את כל העולמות מן השמחה הקדושה של הנשמה שאבדה ונמצאה. אלא, שיכול אדם, חלילה, גם לנפול ולאבד את נשמתו. ואף על פי שאינו יודע, היכן ומה אבד, מכל מקום מתוך שהוא מבקש, ממילא הוא מוצא. אדם שנטש חפץ במעונם של בעלי-בתים, למיחוש לא מיבעי (אינו צריך לחשוש), חפצו לא ילך לאיבוד. כן גם העולם אינו הפקר ובעל-הבית הגדול אינו גורע עין מיצוריו - עינא פקיחא! וכל המבקש - שערי רחמים נפתחים לפניו, והוא מוצא את כל האוצרות האבודים..."

... "אלא", הוסיף הרבי ואמר, "שהענין עמוק מזה לאין חקר. באמת הרי אבידה ומציאה נעוצות זו בזו. אין לך בעולם הזה כל מציאה ומציאה שאין אבידה כלשהי בצידה, כשם שאין לך כל אבידה ואבידה בעולם שאין עמה מציאה כלשהי. יהודי כשהוא עובר, חלילה, עבירה, הרי הוא מאבד את טוהר נשמתו. אלא שמחמת כך מוצא הוא את שברון-הלב של בעל-העבירה ויכול להיות בעל-תשובה, שהוא גדול מצדיק גמור; "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד". ואדם כשהוא מוסר נפשו על קיום מצוה, זוכה למצוא את כל האוצר הגנוז של המצוה, אלא שעל ידי כך מאבד הוא את התשוקה למצוה זו שכבר נתקיימה, ויכול, חס ושלום, להיות שבע ממסירת-נפש (חיים גרביצר).

